

Natzweiler Berichten Nr 5 - 26 september 1966

CHRIS DITERS OP 14 MAART 1966 OVERLEDEN.

Vrijdag 18 maart hebben we onze Chris ten grave gedragen.

Zijn dokter had hem geadviseerd op te houden met werken. Zijn hart was te zwak en Chris nam dit moeilijke besluit. Als laatste zou hij nog een arbitrage meemaken, waarbij beslist zou worden of de koper met zijn chicaneuze klachten of Chris gelijk zou krijgen.

Chris was overtuigd van zijn overwinning. Hij heeft gewonnen, maar het vonnis heeft hij niet meer ontvangen, want de arbitrage-zitting had te veel gevergd van zijn krachten. Dezelfde avond overleed hij.

Chris was een beetje stug van karakter, maar eerlijk en rechtsvaardig... een ruwe bolster met een gouden hart. Hij was kieskeurig op zijn vrienden, maar ook altijd bereid te helpen, waar dit nodig was.

Jammer, dat een kerel (ja, dat was Chris), zoals hij, niet heeft kunnen genieten van een welverdiende rust.

Aan het graf sprak Jan Schutrup, als beste vriend van het gezin Ditters, gevoelvolle woorden van waardering en troost. Vele oud-Natzweilers en oud-Dachauers hebben deze plechtige teraardebestelling mee beleefd. Weer één onzer goede vrienden is niet meer. Dat hij ruste in vrede.

TOCHT NAAR NATZWEILER OP 3-4 en 5 mei 1966.

Dinsdag 3 mei werd in de wachtkamer van station Arnhem de kennismaking vernieuwd of gemaakt. Deze keer gingen we op reis per trein naar Straatsburg en verder per bus naar Natzweiler met 33 oud-gevangenen en nabestaanden. De treinreis verliep uitstekend, precies op tijd reden we station Straatsburg binnen. Wij hadden kamers besproken in 2 hotels. Straatsburg herbergde n.l. 2 congressen, welke practisch op alle bedden beslag hadden gelegd. Daarom kregen we kamers in 4 hotels, geen groot bezwaar, omdat deze dicht bij elkaar gelegen waren.

's Avonds werd in een luxe restaurant, dankzij de geheime hulp van 2 oud-gevangenen, uitstekend gedineerd en daarna een korte wandeling door de stad en bijtijds naar bed voor "de dag".

's Morgens 8 uur reed er een prachtige bus met een bijzonder sympathieke chauffeur voor, die ons via een prachtige omgeving naar het Struthof-café bracht, alwaar de koffie genuttigd werd en het gaskamertje bekeken werd. Hierna reden we naar het kamp, waar we opgewacht werden door een deputatie van oud-gevangenen door de onder-prefect van de provincie, een afgevaardigde van het departement van oud-gevangenen uit Parijs en de consul-generaal van Nederland uit Straatsburg, Mr. Binnendijk.

Nadat een krans gelegd was bij onze steen beneden en Dick Sleuwenhoek veel luider dan vorig jaar het "Onze Vader" had gebeden, werd het kamp bezichtigd en daarna een krans gelegd op het Nationale Franse Monument. Ieder jaar weer twee plechtige momenten, welke innig worden doorleefd.

Hierna het museum bezichtigd, dat reeds allure krijgt. Klein begonnen, maar interessant gegroeid. Dan op naar de Steinbruch en daar ontmoeten we Burgemeester Schwanger van Natzweiler. Rein Boverhuis, die al enige jaren ijvert voor een eenvoudig monument in de "steinbruch", had nu zijn man gevonden en inderdaad kregen we de toezegging, dat de overgebleven granieten stenen, door de Russen gebeiteld, gebruikt zullen worden om tegen de bergwand, ± 70 meter voorbij de oude steenbreker, een monument te bouwen. De grond daar n.l. is eigendom van de gemeente Natzweiler en zal een toestemming voor het monument, weinig problemen in de Gemeenteraad geven.

Na hartelijk afscheid genomen te hebben van onze oude vriend de burgemeester (in onze tijd was de burgemeester chauffeur op de hakkepuf tractor, welke de voorraden voor het kamp de berg optrok), in de hoop, dat zijn belofte volgend jaar waarheid geworden zal zijn, verlieten we deze voor ons zo dierbare en ellendige omgeving en lesten we onze dorst beneden in Schirmeck om daarna een dik belegde boterham goed te laten smaken. Het was voor ons een eer, dat de gehele Franse deputatie en autoriteiten, gast aan onze tafel waren.

De terugrit werd door een ander prachtig gedeelte van de Vogezen gemaakt om daarna te besluiten met een rondrit door Straatsburg, waarbij bleek, dat onze chauffeur een uitstekende kenner van de geschiedenis van Straatsburg was, in één woord een bijzonder interessant uur.

's Avonds hebben we uitstekend gegeten in het restaurant van de leerlooiers om de volgende morgen de thuisreis te beginnen op station Straatsburg. En weer op tijd reden we station Arnhem binnen, waar de tocht werd ontbonden.

Hieronder treft U een brief aan van Mevrouw Line Verkaik-Marinus, dochter van Marinus (in Natzweiler noemden we hem Rinus), welke wij door de uitstekende weergave van de reis, in extenso afdrukken.

NATZWEILER - 4 mei 1966.

Wie kan eigenlijk precies zeggen hoeveel een vader voor een meisje van 5 jaar betekent? Niemand natuurlijk, maar nu ik daaraan denk, moet mijn vader voor mij destijds zeer belangrijk zijn geweest. Nog ken ik dat gevoel van veiligheid en geborgenheid als ik bij hem op schoot zat, voorop de fiets meeding of hem opwachtte van zijn werk en hand in hand over het plein naar huis wandelde. Al die kleine herinneringen van het gewone leven thuis, die voor elk kind normaal zouden moeten zijn, staan mij als iets zeer dierbaars in de herinnering gegrift. Want plotseling was het voorbij. De enige band, die dan nog bestond, waren de brieven uit vreemde steden, die je op de school-atlas opzocht. Later vraag je je af waarom dit alles zo moest zijn en heb je een vreemd verlangen om zelf deze plaatsen eens te bezoeken, er moet daar toch ergens nog iets van hem zijn, een mens kan toch maar niet zo temidden van vreemden, zonder afscheid van hen, die hem liefhebben, sterven en voor goed verdwijnen? Al die jaren blijft een vaag verlangen naar een terugzien in je gedachten.

Nu is het zo, dat ik zelf volwassen ben, dat ik twee zoons heb, die ouder zijn dan ik toen mijn vader verdween. Door een samenloop van omstandigheden kom ik in contact met de oud-Natzweilers en doet zich de gelegenheid voor een reisje van drie dagen naar het K.Z. Natzweiler te maken.

Een beetje onzeker vertrok ik 3 mei 's morgens uit Amsterdam, vele vragen hielden mij bezig. Hoe zou het zijn, wat voor mensen zouden mijn reisgenoten worden? Na enig zoeken in Arnhem vond ik het punt van samenkomst, aan-

vankelijk overviel mij een gevoel van eenzaamheid maar spoedig daarna, na de kennismaking voelde ik mij direct opgenomen in het gezelschap.

En toen op weg. Op weg naar iets dat mij zeer vaag voorkwam, alleen een naam van een plaats in de Elzas. Wat zou ik daar vinden, een overblijfsel van een kamp, een monument? Zou er nog iets zijn waarmede ik mij verbonden zou voelen? En dan de bijgedachten, heeft het eigenlijk wel zin, is het niet al te lang geleden?

De treinreis was geweldig, er was veel te zien en de stemming was van dien aard dat ik mij direct zeer tot mijn reisgenoten voelde aangetrokken. Wat mij het meeste trof was dat dit niet zo maar een reisgezelschap was, dit was een groep mensen die door een bijzondere band met elkaar verbonden waren en die dat wel altijd zouden blijven ook. Hoewel hierover niet gesproken werd viel mij dit als "buitenstaander" direct op. Wat was het dat deze mensen verbond? Zou ik hierop nog een antwoord vinden?

Na een overnachting in Straatsburg (waar de dag werd besloten met een heerlijk diner) vertrokken wij de volgende dag in alle vroegte per bus naar Natzweiler. De tocht per bus was prachtig, vooral ook omdat de chauffeur onderweg allerlei wetenswaardigheden over de omgeving wist te vertellen.

Toen wij dan in de buurt van het kamp kwamen heerste er plots een soort van spanning in de bus en plotseling waren we er dan, daar was dan in werkelijkheid dat plekje op de landkaart: Kamp Natzweiler. Eerst kwamen wij bij een gebouw dat de gaskamer bleek te zijn, wij zijn het gebouw ook van binnen gaan bekijken. Er hing een kilte, die je de adem deed inhouden, deze betegelde ruimte had jaren terug mensen om adem zien vechten, mensen zien sterven. Het geheel maakte een indruk van onmenselijkheid, die keurig betegelde muren, die roosters in plafond en vloer, dat hadden toch mensenhanden gemaakt maar watvoor mensen bereidden een moord zo keurig voor? De rest van het gebouw was al even luguber. Je kon de onwezenlijke stilte horen. Toen ik weer in de zon trad, had ik het gevoel bij de dood zelf op bezoek te zijn geweest, een gevoel dat mij overal in het kamp steeds weer zou overvallen.

Het eerste wat ik van het eigenlijke kamp zag was het geweldige monument, zo indrukwekkend eenvoudig, zo duidelijk weergevend wat hier gebeurd was. Het kamp maakte een onwezenlijke indruk op mij, het ligt als een adelaarsnest boven op een berg, onbereikbaar voor de rest van de wereld. Het was verbijsterend, zoveel verschrikking temidden van deze prachtige natuur, de galg op het plateau, het museum met foto's en de martelwerktuigen, al die stomme getuigen van onmenselijkheid. Het crematorium met de verbrandingsoven met daarnaast als een duivelse grap de douches voor de gevangenen, warm water dank zij de verbranding van de doodgemartelde kameraden. Mijn God, had mijn vader deze weg ook moeten gaan?

En dan de steengroeve met zijn grillige vormen en schaduwen alsof er gezichten of gedaanten uit naar voren kwamen. Ik waande mij in een andere wereld, wat waren dat voor mensen, die reisgenoten van mij, mensen die dit alles hadden overleefd? Zou de rest van de wereld ooit beseffen wat hier heeft plaatsgevonden? Vele vragen kwamen in mij op, vele zullen altijd onbeantwoord blijven maar één ding weet ik zeker, dat zij die hier gebleven zijn niet alleen of temidden van vreemden zijn gestorven, maar temidden van vrienden hun laatste adem hebben uitgeblazen, temidden van vrienden, die waarschijnlijk meer voor hen betekenden, dan de familie en relaties thuis in Nederland.

Daarom was er bij de kranslegging een gevoel van dankbaarheid in mijn hart en berusting over dit verleden.

Dankbaarheid tegenover hen die stierven en hen die dit overleefden en het door hun offer mogelijk maakten, dat wij thans met onze kinderen in vrijheid kunnen leven. En tegelijkertijd de wetenschap, dat wij deze vrijheid niet als iets doodgewoons moeten beschouwen, maar er altijd voor zullen moeten blijven strijden, En dankbaar ben ik ook voor het feit met mijn reisgenoten te hebben kennisgemaakt en een blik te hebben kunnen werpen op hun verleden. Een verleden, dat door de dagelijkse dingen van deze snelle tijd op de achtergrond wordt gedrongen, maar dat altijd zal blijven voortleven in hen die er bij waren.

Bedankt voor dit alles oud-Natzweilers!

Line Verkaik-Marinus

Hans Tiemeyer 40 jaar aan het toneel.

Onze vriend Hans Tiemeyer, oud-Dachauer, is dezer dagen veertig jaar aan het toneel verbonden. Dit jubileum zal gevierd worden in het komende voorjaar, wanneer de Arnhemse toneelgroep Theater "Bloomsdag" (naar Ulysses van James Joyce) gaat spelen, in welk stuk Hans Tiemeyer de hoofdrol zal vertolken.

Zo nu en dan komen er toch berichten uit Duitsland, welke ons interesseren en vrolijk stemmen. Hieronder geven wij U de vertaling van een brief van 23 mei 1966 van Staatssecretaris Koppe van het Ministerie van Financiën te Bonn aan Mr. Martin Hirsch, lid van de "Deutsche Bundestag", over afgenomen laatste bezittingen van politieke gevangenen K.Z. Dachau.

Zeer geachte Heer Afgevaardigde,

In opdracht van het Ministerie van Financiën had ik reeds op een zitting, van 20-7-1965, der "Oberfinanzdirektionen" te Rastatt verklaard, dat van de zijde van het Ministerie geen bezwaar gemaakt zou worden, dat aanspraken op schadevergoeding van politiek vervolgd voor bezittingen, die hun in het K.Z. Dachau werden afgenomen, erkend worden, mits zij deze bij opheffing van het kamp niet meer terugontvangen hebben.

Het is te betreuren, dat de kamer voor herstel bij de arrondissementrechtbank te München ook na dit tijdstip bij haar rechtsopvatting is gebleven, dat men in deze gevallen geen aanspraken op schadevergoeding kan doen gelden.

Ik had de hoop, dat het gerechtshof te München in de tussentijd over die vraag positief zou beslissen, maar nu meen ik niet langer te kunnen wachten.

Derhalve heb ik vandaag een decreet aan de "Oberfinanzdirektion" te München ondertekend waarnaar in deze gevallen aan voorstellers een aanbod van een som in eens zal worden gemaakt. Het is de bedoeling aan mannelijke personen DM. 700,-- en aan vrouwelijke personen DM. 600,-- aan jeugdige personen, die ten tijde van de onttrekking het 15de levensjaar nog niet hadden voleindigd, zal telkens de helft van deze bedragen worden aangeboden.

Van dit decreet hebben alle "Oberfinanzdirektionen" en de "Sondervermögens- und Bauverwaltung beim Landesfinanzamt Berlin" afschriften ontvangen.

Zij zijn dus gemachtigd aan alle, om de in de vergoedingswetten genoemde vervolgingsredenen, vervolgden deze aanbiedingen van een som in eens te maken.

Een uitzondering moest ik - in ieder geval voorlopig- maken voor die vervolgden, die op de beslissende tijdstippen onderdanen waren van Hongarye, Bulgarye en Roemenië, omdat hier nog geen opperrechterlijke rechtspraak, wat betreft de vraag van afstand, voorhanden is.

Was getekend
Koppe.

Zeer velen onzer hebben in Dachau gezeten en kunnen deze som claimen. Wij proberen te weten te komen "hoe" en "waar". Hierover hopen wij jullie binnenkort te kunnen inlichten.

Belangrijk bericht

Het bestuur stelt het bijzonder op prijs, dat Frits Santman bereid is als 2e sekretaris alle correspondentie van Nederland, onze stichting betreffend, te ontvangen en te behandelen.

Het adres luidt : Ir. F.W. Santman,
Harddraverslaan 21,
SANTPOORT.

en
Nico Wijnen bereid is de redactie van Natzweiler Berichten op zich te nemen.

Het adres luidt: N. Wijnen,
van Blankenburgstraat 26,
's-GRAVENHAGE.

Voor buitenlandse zaken blijft het adres:

Mr. D.A.E. de Loos,
35 Orbanlaan,
BRUSSEL (15).

Bij voorbaat bedanken wij onze vrienden Frits Santman en Nico Wijnen voor deze medewerking.

Reunie te Rotterdam op woensdag 19 oktober a.s.

Mogen wij jullie van harte uitnodigen voor onze jaarlijkse reunie, die dit jaar te Rotterdam gehouden wordt. Het belooft een interessante dag te worden.

De eerste ontvangst vindt plaats in de cantine van Autobedrijf Broedelet, Conradstraat 65 (vanuit het Centraal Station rechtsaf achter het Groot-handelsgebouw aan het Weena), tussen 11 uur en kwart voor 12. De koffie staat dan klaar.

Tien minuten voor 12 vertrekken wij naar het begin van de Westersingel, waar het verzetsmonument staat. Kranslegging te 12 uur precies. (Het verzetsmonument ligt 6 minuten wandelen vanaf de cantine).

Te half 1 worden we verwacht in de Burgerzaal van het Stadhuis, waar Burgemeester en Wethouders ons zullen ontvangen.

Te half 2 gaan we terug naar de cantine, daar wacht n.l. de koffie met broodjes en krentebollen.

Na afloop vergaderen we niet te lang om weer te 4 uur ons in te schepen op de Spidoboot, aan het Willemsplein, voor een tocht door de havens.

Daarna begeven wij ons naar Restaurant Engels (hoek Stationsplein-Weena) waar een borrel wordt geschonken en een diner wordt opgediend.

Na het diner, dat te 8 uur ongeveer zal eindigen, nemen wij in een vertraagd tempo afscheid.

De meegebrachte auto's kunnen het beste worden geparkeerd op het parkeerterrein achter het gebouw van Autobedrijf Broedelet. Op dit terrein wordt gratis geparkeerd. Het wandelen van de cantine naar het monument duurt 6 minuten, van daar naar het Stadhuis 7 minuten, en terug wandelen naar de cantine 11 minuten.

Voor degenen, die niet kunnen wandelen, kan de auto worden meegenomen.

De kosten van de gehele dag bedragen fl. 10,-- per persoon. Gaarne bijgevoegde kaart zo snel mogelijk invullen en terugzenden. Dit met het oog op de ontvangst ten stadhuize, de krentebollen, de Spido en de restaurateur van het diner.

Wij rekenen op een grote komst.

Adreswijzigingen:

A.H.M. van Banning, c/o Jac. Catsstraat 92, Voorburg (Z.H.)
J.H.A.J. Brugman, Min. Talmalaan 40, Rijswijk (Z.H.)
Bruder Rufus, Bejaardencentrum Spoorstraat 15, Gennepe (L)

